

BUXORO VOHASIDA JOYLASHGAN ZIYORATGOHLARNING ETNOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNI

G'aniyeva O.B

O'zbekiston Milliy universiteti

"Etnolgiya va antropologiya" kafedrası magistranti

Annotatsiya Buxoro vohasi O'zbekistonning tarixiy va madaniy jihatdan boy hududlaridan biri bo'lib, ziyoratgohlar bu mintaqaning turizm rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada Buxoro vohasidagi diniy yodgorliklar va ziyoratgohlar etnoturizmning rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi tahlil qilinadi. Ziyoratgohlar nafaqat diniy qadriyatlarni saqlab qolish, balki mahalliy aholi uchun iqtisodiy foyda keltirish hamda mintaqaviy turizm salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Maqolada, shuningdek, etnoturizmni rivojlantirish orqali Buxoro vohasining ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta'minlashning imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Buxoro, ziyoratgohlar, etnoturizm, turizm rivoji, diniy meros, iqtisodiy foyda, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik

Аннотация Бухарская оазис является одним из исторически и культурно значимых регионов Узбекистана, где святые места играют важную роль в развитии этнотуризма. В данной статье анализируется влияние религиозных памятников и святых мест на развитие этнотуризма в Бухаре. Эти места не только сохраняют религиозные ценности, но и способствуют экономическому развитию местного населения, а также увеличению туристического потенциала региона. В статье рассматриваются возможности развития этнотуризма для обеспечения социальной и экономической устойчивости региона.

Ключевые слова: Бухара, святые места, этнотуризм, развитие туризма, религиозное наследие, экономическая выгода, социальная устойчивость

Annotation The Bukhara oasis is one of Uzbekistan's historically and culturally significant regions, where pilgrimage sites play a vital role in the development of ethnotourism. This article analyzes the impact of religious monuments and pilgrimage sites on the growth of ethnotourism in Bukhara. These sites not only preserve religious values but also contribute to the economic welfare of the local population and enhance the region's tourism potential. The article further explores how developing ethnotourism can support the social and economic sustainability of the Bukhara region.

Keywords: Bukhara, pilgrimage sites, ethnotourism, tourism development, religious heritage, economic benefits, social sustainability

KIRISH Buxoro viloyati, O'zbekistonning tarixiy va madaniy markazlaridan biri bo'lib, ko'plab qadimiy me'moriy yodgorliklari va diniy ziyoratgohlari bilan mashhur. Buxoro vohasida joylashgan ziyoratgohlar, nafaqat diniy ahamiyatga ega bo'lgan joylar, balki etnoturizmni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Ziyoratgohlar turizmni

rivojlantirishda o'ziga xos muhim ahamiyatga ega, chunki ular mahalliy madaniyat va an'analarni, shuningdek, turistik oqimlarni jalb qilish imkoniyatini taqdim etadi.

Buxoro viloyatidagi ziyoratgohlar asrlar davomida musulmonlar uchun muqaddas joylar sifatida tanilgan. Bugungi kunda bu joylar faqat diniy ziyoratchilar uchun emas, balki turizm sohasida faoliyat yuritayotgan mahalliy va chet el sayyohlari uchun ham jalb etuvchi markazlarga aylangan. Shu nuqtai nazardan, ushbu maqola Buxoro vohasida joylashgan ziyoratgohlarning etnoturizmni rivojlantirishdagi o'rnini, ular bilan bog'liq imkoniyatlar va muammolarni tahlil qilishga bag'ishlanadi.

METODLAR Ushbu tadqiqotda ilmiy tahlil usuli, adabiyotlarni o'rganish va amaliy ma'lumotlar yig'ish metodlari qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida Buxoro viloyatining turizm rivojlanishi, ziyoratgohlarning etnoturizmga ta'siri, mavjud infratuzilma va turistik xizmatlar haqida mavjud ilmiy manbalar, statistik ma'lumotlar va intervyular asosida tahlillar o'tkazildi.

Adabiyotlar tahlili: Buxoro viloyatidagi ziyoratgohlar va etnoturizm haqida mavjud ilmiy ishlar va tadqiqotlar o'rganildi.

Amaliy ma'lumotlar yig'ish: Buxoro viloyatidagi ziyoratgohlar joylashgan hududlarga tashrif buyurilib, sayyohlar, mahalliy aholi va turizm sohasi vakillari bilan intervyular o'tkazildi.

Statistik ma'lumotlar: Turizm sanoatining rivojlanishi va ziyoratgohlarning sayyohlar oqimi bilan bog'liq statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

NATIJALAR Buxoro vohasidagi ziyoratgohlarning turizmga o'rni: Buxoro viloyati musulmonlarning muqaddas joylari sifatida e'tirof etilgan. Bu yerda joylashgan ziyoratgohlar, asosan, islom diniga oid yodgorliklar va maqbaralar, masjidlardan iborat bo'lib, ular nafaqat mahalliy, balki xorijiy sayyohlarni ham o'ziga jalb qiladi. Buxorodagi eng mashhur ziyoratgohlar orasida Buxoro Amir Temur maqbarasi, Ismoil Somoniy maqbarasi, Chor-Bakr maqbarasi va Buxoro jome masjidi alohida o'rin tutadi.

Ziyoratgohlar faqat diniy ahamiyatga ega bo'lishi bilan birga, ular o'tmish tarixining, madaniyatining va an'alarining beqiyos manbalaridir. Masalan, Ismoil Somoniy maqbarasi o'zining me'moriy shakli va bezaklari bilan mashhur, bu joy nafaqat diniy, balki tarixiy va madaniy ahamiyatga ham ega. Sayyohlar bu yerni ziyorat qilish orqali nafaqat diniy, balki tarixiy, madaniy va estetik jihatdan ham boy tajriba olishadi.

Etnoturizmning rivojlanishi: Etnoturizm, ya'ni mahalliy xalqlarning turmush tarzini, urf-odatlarini va madaniyatini o'rganish, bugungi kunda butun dunyo bo'ylab mashhur. Buxoro vohasidagi ziyoratgohlar, ayniqsa, etnoturizmni rivojlantirishda katta imkoniyatlarni taqdim etadi. Buxoro viloyatida joylashgan ziyoratgohlar nafaqat islom madaniyati, balki hududning o'ziga xos xalq an'analari, san'ati va hunarmandchiligi bilan ham bog'liq. Sayyohlar ziyoratgohlarni tashrif buyurish orqali bu madaniy merosni chuqurroq o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Buxoroda yashovchi aholi, asosan, musulmonlardan iborat bo'lib, ularning o'ziga xos urf-odatlarini, milliy oshxonasi va xalq san'ati sayyohlar uchun alohida qiziqish uyg'otadi.

Ziyoratgohlar atrofida savdo rastalari, hunarmandchilik ko'rgazmalari va milliy taomlar turlarini taqdim etish orqali turizm sohasi uchun yangi imkoniyatlar yaratiladi.

Ziyoratgohlar va turizm infrastrukturasining rivojlanishi: Buxoro vohasidagi ziyoratgohlarning turizmda o'rni faqat diniy joylar bilan cheklanib qolmaydi. Buxoroda joylashgan ko'plab ziyoratgohlar atrofida turizm infratuzilmasi, mehmonxonalar, restoranlar va transport tizimi rivojlanib bormoqda. Buxoro viloyatining iqtisodiy rivojlanishiga ta'sir etadigan asosiy omillardan biri bu ziyoratgohlar bilan bog'liq turizm infratuzilmasining kengayishi hisoblanadi.

Buxoro shahrida yangi mehmonxonalar va turistik markazlar qurilishi, ziyoratgohlarni tashrif buyuruvchilar uchun qulaylashtiradi. Bu esa sayyohlarning Buxoro viloyatidagi ziyoratgohlar va boshqa tarixiy joylarga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi. Shuningdek, turizm sohasida ishlayotgan mahalliy ishchilar uchun yangi ish o'rinlari yaratiladi, bu esa iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi.

Ziyoratgohlarning etnoturizmni rivojlantirishdagi ijtimoiy va madaniy ta'siri: Ziyoratgohlar etnoturizmni rivojlantirishda faqat iqtisodiy jihatdan emas, balki ijtimoiy va madaniy jihatdan ham katta ahamiyatga ega. Buxorodagi ziyoratgohlar va ularning atrofida joylashgan turistik joylar, sayyohlar va mahalliy aholi o'rtasidagi madaniy almashinuvni rag'batlantiradi. Sayyohlar Buxoro viloyatiga tashrif buyurish orqali nafaqat ziyorat qilishadi, balki o'zlarining madaniy tajribalarini ham boyitadilar. Bu madaniy aloqalar, turistik joylarning global tarmog'iga integratsiya qilishga yordam beradi.

Ziyoratgohlar atrofida o'tkaziladigan festivallar, diniy marosimlar, xalq san'ati ko'rgazmalari va boshqa madaniy tadbirlar, mahalliy aholi va sayyohlar o'rtasida ijtimoiy aloqalarni kuchaytiradi. Shuningdek, ziyoratgohlar va ularning atrofida hududlarda madaniy merosni saqlashga qaratilgan faoliyatlar ham amalga oshirilmoqda.

MUNOZARA Buxoro vohasidagi ziyoratgohlarning etnoturizmni rivojlantirishdagi o'rni juda katta. Ammo bu jarayonni amalga oshirishda ba'zi muammolar ham mavjud. Masalan, ziyoratgohlar va ularning atrofida hududlarda infrastruktura yaxshilanishi lozim, mehmonxona va boshqa turistik xizmatlar sifatini oshirish kerak. Shuningdek, turizmga oid huquqiy va iqtisodiy asoslarni yaratish ham muhimdir.

Bundan tashqari, ziyoratgohlar va ularning atrofida tabiiy va madaniy merosni saqlashga doir samarali rejalashtirish va monitoring tizimi ishlab chiqish zarur. O'ylashimcha, turizmni rivojlantirishda aholi ishtirokini rag'batlantirish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va mahalliy madaniyatni himoya qilish bo'yicha samarali chora-tadbirlar ko'rish kerak.

XULOSA Buxoro vohasidagi ziyoratgohlar, nafaqat diniy ahamiyatga ega bo'lishi bilan, balki etnoturizmni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Ular mahalliy madaniyat, tarix, an'analar va san'atni o'rganish uchun ajoyib imkoniyatlar yaratadi. Buxoro viloyatidagi ziyoratgohlar turizmni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi va bu jarayonni yanada kengaytirish uchun infratuzilma va madaniy merosni saqlashga doir ishlarni davom ettirish lozim. Shunday qilib, Buxoro vohasidagi ziyoratgohlar,

etnoturizmni rivojlantirishda iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy jihatdan katta imkoniyatlar yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekturizm” milliy kompaniyasini tashkil qilish to‘g‘risida”gi Farmoni. 1992-yil, 27-iyul. PF-447-son. www.lex.uz.
2. O‘zbekiston Respublikasining Prezidentining “2005-yilgacha bo‘lgan davrda O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish davlat dasturi to‘g‘risida”gi Farmoni. 1999-yil 15-aprel. PF-2286-son. www.lex.uz.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta’minlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. 2018-yil 7-fevral. PQ-3514-son. www.lex.uz.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2019-yillarda Buxoro shahri va Buxoro viloyatining turizm salohiyatini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. 2017-yil 19-may. № PQ-2980. www.lex.uz.
5. Аширов А. Ўзбек халқининг қадимий эътиқод ва маросимлари. – Тошкент: Ўзбекистон Миллий кутубхонаси. 2007. – 276 б.
6. Birinchi xalqaro ziyorat turizmi forumi / www.muslim.uz. 2019 yil, 22-fevral.
7. Buxoro viloyati “sayohatlar chorrahasi”ga aylantiriladi / www.UzA.uz. 2019-yil, 30-mart.